

Kastellskolan

Org.nr. 888000-8365

Beslut för fritidshem efter tillsyn av Kastellskolan

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kastellskolan att i enlighet med de datum som nedan listas vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. Observera att detta beslut innehåller olika datum för när huvudmannen senast behöver vidta åtgärder samt redovisa dessa skriftligen för Skolinspektionen.

För område Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna ska åtgärder vidtas senast den **27 april 2018**. De vidtagna åtgärderna inom detta område ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

För område Utveckling av utbildningen vid skolenheterna ska åtgärder vidtas senast den **31 augusti 2018**. De vidtagna åtgärderna inom detta område ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Delredovisning av hur arbetet framskrider för område Utveckling av utbildningen vid skolenheterna ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den **27 april 2018**.

Den skriftliga redovisningen skickas till Skolinspektionen på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna

Skolinspektionen konstaterar att Kastellskolan inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn leder den pedagogiska verksamheten i enlighet med målen i läroplanen. (2 kap. 8-10 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Huvudmannen ser till att personalen i fritidshemmet ges möjligheter till den kompetensutveckling som krävs, för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. (2 kap. 34 § skollagen; Lgr 11, 2 Mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att organisera verksamheten så att personalen i fritidshemmet ges utrymme att planera, följa upp och utveckla utbildningen i riktning mot de nationella målen.
- Se till att ge personalen i fritidshemmet den verksamhetsspecifika kompetensutveckling som krävs för att fullgöra fritidshemmets uppdrag genom att;
 - Kartlägga behovet av kompetensutveckling hos personal.
 - Planera och genomföra kompetensutvecklingsinsatser som utgår från de behov som fastställts.
 - Följa upp och utvärdera insatserna i syfte att säkerställa önskad effekt.

Utveckling av utbildningen vid skolenheterna

Skolinspektionen konstaterar att Kastellskolan inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Inriktningen för huvudmannens kvalitetsarbete är att de nationella mål och krav som anges i styrdokumentet uppfylls. (4 kap. 3 och 5 §§ skollagen)
- Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, och dokumenterar denna uppföljning. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen; Lgr 11, 4 Fritidshemmets syfte och centrala innehåll)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen)
- Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 3 och 6-7 §§ skollagen)
- Huvudmannen ser till att det inom ramen för utbildningen bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, grundläggande värden)

Åtgärder*Systematiskt kvalitetsarbete:*

- Se till att genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete på såväl enhets- som huvudmannanivå, det vill säga;
 - följa upp och sammanställa måluppfyllelsen för fritidshemmet i förhållande till de nationella målen,
 - analysera hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkar måluppfyllelsen,
 - identifiera utvecklingsområden och besluta om vilka insatser som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas

- Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Målinriktat arbete mot kränkande behandling:

- Se till att fritidshemmet bedriver ett målinriktat arbete mot kränkande behandling genom att;
 - genomföra en kartläggning av elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av kränkande behandling
 - analysera kartläggningen för att identifiera risker för kränkande behandling i fritidshemmet och formulera utifrån detta konkreta och uppföljningsbara mål för arbetet
 - besluta om insatser som ska genomföras för att nå målen och hur dessa ska följas upp samt vem som ansvarar för respektive insats
- Se till att ovanstående arbete dokumenteras i fritidshemmets plan mot kränkande behandling.

Bedömning

Skolinspektionens beslut redogör för de brister som konstaterats vid tillsynen. Det är dock huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I detta ligger ansvar att vidta åtgärder för att rätta till brister närhelst de framkommer.

Skolinspektionen konstaterar att det finns brister i förutsättningarna för personalen i fritidshemmet att kunna arbeta i riktning mot de nationella målen. Personalen har inte de tidsmässiga och organisatoriska förutsättningar som behövs för att sätta sig in i, planera och genomföra verksamheten i enlighet med fritidshemmets uppdrag. Huvudmannen behöver även säkerställa att personalen på fritidshemmet får den kompetensutveckling som behövs för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

Huvudmannen saknar ett systematiskt kvalitetsarbete i form av uppföljning och analyser av måluppfyllelsen för fritidshemmets verksamhet på såväl enhets- som huvudmannanivå. Mot bakgrund av att tillsynen visat på brister i verksamhetens planering och genomförande i förhållande till läroplanens uppdrag så kan en avsaknad av uppföljning och analys av måluppfyllelsen få till följd att eleverna inte erbjuds en utbildning som är likvärdig och av god kvalitet.

Vidare behöver huvudmannen se till att det bedrivs ett systematiskt målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling på fritidshemmet. I detta ingår att dokumentera slutsatser av kartläggning, mål och åtgärder i enhetens plan mot kränkande behandling. Tillsynen har inte visat annat än att huvudmannen uppfyller författningarnas krav inom övriga områden som granskats.

Föreläggande

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna

Skolinspektionen bedömer att Kastellskolans ideella förening inte säkerställer att personalen ges organisatoriska förutsättningar att bedriva fritidshemsverksamhet så att den till sin helhet inriktas mot de nationella målen för fritidshem. Personalen saknar erforderligt utrymme för planering, uppföljning och utveckling av fritidshemmets verksamhet. Skolinspektionen bedömer även att personalen i fritidshemmet inte får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sitt uppdrag. Det saknas därmed viktiga förutsättningar för personalen att bedriva utbildning av en jämn och hög kvalitet, så att alla elever ges förutsättningar att nå de nationella målen.

Personalens förutsättningar att planera, följa upp och utveckla utbildningen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna enligt skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Rektor ska enligt skollagen och dess förarbeten ansvara för utformningen av skolans inre organisation. Med det avses bland annat ansvar för och beslut om övergripande

organisation av det pedagogiska arbetet. Enligt läroplanen har rektorn, som pedagogisk ledare och chef för personalen det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

I skolverkets allmänna råd för fritidshem framgår att det är rektorns ansvar att se till att personalen i fritidshemmet kan arbeta i riktning mot de nationella målen. Rektorn behöver därför skapa tid och utrymme för personalen i fritidshemmet att, enskilt och tillsammans med arbetslaget, kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Det är också betydelsefullt att rektorn ser till att planeringstiden för fritidshemmets verksamhet inte påverkas negativt på grund av att personalen i fritidshemmet har uppdrag i förskoleklassen eller skolan (SKOLFS 2014:39, s. 19 och 26).

Personalen och rektorn uppger i intervju att det detta läsår inte funnits någon planeringstid för fritidshemmets verksamhet, varken individuell eller gemensam, fram tills mitten av oktober. Vid den tidpunkten förändrades det till en timmes gemensam planeringstid varje vecka. Av intervju med personalen framgår att den timmen inte räcker till för att i tillräcklig grad planera verksamheten, dokumentera och arbeta med systematiskt kvalitetsarbetet. Detta bekräftas i intervju med rektor.

Personalens kompetensutveckling

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att personalen vid skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. Enligt läroplanen har rektorn, som pedagogisk ledare och chef för personalen det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

I Skolverkets allmänna råd med kommentarer om fritidshem anges att det är nödvändigt att huvudmannen fortlöpande kartlägger och analyserar behovet av kompetensutveckling i nära samarbete med verksamheternas ledning och personal för att kunna tillhandahålla lämplig kompetensutveckling i förhållande till fritidshemmets uppdrag och behov.

Av intervju med personalen framgår att de inte erbjudits någon kompetensutveckling med inriktning på fritidshemmets verksamhet, varken kollegial kompetensutveckling med fokus på läroplanen eller kompetensutveckling utifrån individuella behov trots att det finns uttalade behov av detta. Som exempel anger personalen att det finns behov av kompetensutveckling gällande styrdokumentens innehåll då all personal som är anställda för att arbeta i fritidshemmet inte är förtrogna med läroplanens innehåll för fritidshem.

Skolinspektionen vill framhålla vikten av att huvudmannen för utbildningen i fritidshemmet tar sitt ansvar för att säkerställa att personalen i fritidshemmet har den kompetens samt de tidsmässiga och organisatoriska förutsättningar som krävs för att bedriva en verksamhet som uppfyller syftet och de nationella målen för utbildningen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att avhjälpa bristen.

Utveckling av utbildningen vid skolenheterna*Systematiskt kvalitetsarbete*

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete för fritidshem. Utredningen visar att huvudmannen visserligen följer upp värdegrundsarbetet men att det saknas uppföljning, analys och beslut om utvecklingsåtgärder på enhetsnivå. Av utredningen framgår även att det saknas uppföljning utifrån läroplanens centrala innehåll. Bristerna riskerar att försvåra förutsättningarna för huvudmannen att säkerställa att undervisningen på fritidshemmet utgår från läroplanens syfte och centrala innehåll. Bristerna får även konsekvensen att det försvårar för huvudmannen att fatta beslut om relevanta åtgärder för att utveckla verksamheten.

Bristen avser även kravet på tillräcklig dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet. Visserligen bör en enskild huvudman, som bedriver utbildning vid endast en skolenhet, kunna arbeta med uppföljning, analys samt planering och genomförande av utvecklingsåtgärder på huvudmannanivå och enhetsnivå i ett sammanhang. Detta förutsätter dock att det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på enhetsnivå uppfyller författningarnas krav samt att huvudmannens perspektiv framgår av det systematiska kvalitetsarbetet.

Av skollagen framgår att huvudmannen ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som består av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av förarbetena till skollagen framgår att arbetet med att utveckla verksamheten är en process där analys och värdering bland annat av skolans resultat och redan vidtagna åtgärder måste ligga till grund för beslut om åtgärder för förbättring. Det innebär att huvudmannen ska ha ett kvalitetssystem med struktur, processer och resurser, vilket är en förutsättning för ledning och styrning av verksamheten (prop. 2009/10:165 s. 304).

Kvalitetsarbetet ska bygga på de uppgifter som kommer fram i verksamheternas kvalitetsarbete och på andra uppgifter som är väsentliga för uppföljningen och utvecklingen. Det finns därutöver skäl att anlägga särskilda huvudmannaperspektiv på verksamheten (prop. 2009/10:165 s. 306).

Av förarbetena framgår också att det av dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet bör framgå information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder (prop. 2009/10:165 s. 305).

För fritidshemmen saknas mål för vad eleverna ska uppnå i form av kunskapskrav, däremot finns mål för inriktningen av arbetet i skollagens kapitel 1–6 och 14 samt läroplanens del 1–2 och 4. Resultat och måluppfyllelse för fritidshemmen handlar om kvalitet i förhållande till de nationella målen, exempelvis i vilken mån fritidshemmet kompletterar skolan innehållsmässigt, ger en god omsorg och stimulerar elevernas utveckling och lärande. I läroplanens fjärde del konkretiseras vilka förmågor eleverna ska ges möjlighet att utveckla i fritidshemmet.

Av intervju med representanter för huvudmannen framgår att de inte efterfrågat några specifika resultat gällande fritidshemmets måluppfyllelse. I intervjun uppger representanterna att huvudmannen behöver utveckla uppföljning, analys och dokumentation av fritidshemmets resultat. Det framgår även att fritidshemmet inte synliggörs som en egen verksamhet i styrelsens årshjul. Representanterna för huvudmannen uppger att de inte har några beslutade utvecklingsområden som enbart avser fritidshemsverksamheten. Detta bekräftas vidare vid Skolinspektionens intervju med rektorn.

I intervju med rektorn framkommer att det på enhetsnivå saknas kontinuerligt systematiskt kvalitetsarbete med avseende på uppföljning, analys och utveckling av verksamheten med inriktning mot alla delar av de nationella målen. Det framgår dock att värdegrundsarbetet följs upp, att utvecklingsområden har identifierats och åtgärder vidtagits.

Vid Skolinspektionens intervju med personalen framgår, att varken rektor eller huvudman har efterfrågat något resultat för verksamheten vid fritidshemmet. Personalen uppger vidare att det på enhetsnivå inte sker någon uppföljning av måluppfyllelsen utifrån det centrala innehållet.

Av den dokumentation Skolinspektionen tagit del av framgår att huvudmannens dokumenterade systematiska kvalitetsarbete utgörs av styrelseprotokoll och den årligen upprättade verksamhetsberättelsen. Verksamhetsberättelsen saknar dock helt beskrivningar av fritidshemmets verksamhet. Någon information om elevernas måluppfyllelse i fritidshemmet framkommer inte. Inte heller återfinns någon sammanfattande analys av vad som påverkar och orsakar skolenhetens måluppfyllelse eller några beslutade utvecklingsområden med utgångspunkt från ovan nämnda analys.

Utifrån bristerna i uppföljningen av fritidshemmets verksamhet bedömer Skolinspektionen att huvudmannen inte inhämtar tillräcklig information om verksamheternas förutsättningar, genomförande och resultat för att kunna bedöma om de nationella målen och kraven för utbildningen uppfylls. Huvudmannen saknar således underlag för att kunna analysera vad som påverkar och orsakar resultaten samt kunna identifiera utvecklingsområden. Därmed saknas också underlag för att fatta väl grundade beslut om nödvändiga utvecklingsåtgärder. Huvudmannen behöver därför skapa rutiner för hur det systematiska arbetet ska bedrivas på såväl enhets- som huvudmannanivå.

Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i fritidshemmets målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. Fritidshemmet genomför ingen kartläggning av elevernas trygghet och vetskap om eventuella förekomster eller riskområden för fall av kränkande behandling. Därmed saknas också dokumenterade konkreta mål och åtgärder i fritidshemmets plan mot kränkande behandling.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Som ett led i detta ska det varje år upprättas en plan mot kränkande behandling med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I det förebyggande arbetet bör ingå att regelbundet kartlägga elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av kränkande behandling. Kartläggningen bör analyseras för att identifiera risker för kränkande behandling. I samband med analysen bör även tidigare insatser för att förebygga kränkande behandling utvärderas. Utifrån de identifierade riskerna bör verksamheten formulera konkreta och uppföljningsbara mål för arbetet samt planera vilka insatser som ska genomföras under året för att nå målen och hur dessa ska följas upp. Vidare bör verksamheten bestämma vem som ansvarar för respektive insats, samt se till att eleverna är delaktiga i kartläggning och i analysen av resultaten och när man avgör vilka insatser som ska sättas in.

I intervju med personal och rektorn för fritidshemmet framkommer att fritidshemmet och grundskolan har en gemensam plan mot kränkande behandling. Där finns bland annat rutiner för åtgärder vid kränkande behandling samt ansvarsfördelning. Några specifika mål eller insatser för fritidshemmets verksamhet utifrån aktuell kartläggning finns inte.

I intervju med personal för fritidshemmet framkommer att någon kartläggning av elevernas trygghet utifrån ett fritidshemsperspektiv tillsammans med eleverna inte har genomförts de senaste åren. De anser sig inte vara delaktiga i upprättandet av likabehandlingsplanen och dess innehåll. Av intervju med skolans elevhälsa framgår att den personalen inte är delaktig i kartläggning och analys inför upprättandet av fritidshemmets del av planen utan enbart när det gäller grundskolans del.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att avhjälpa bristen.

På Skolinspektionens vägnar

X Joakim Blomberg

Beslutsfattare

Signerat av: Joakim Blomberg

X Ulrika Holm

Föredragande

Signerat av: Ulrika Holm

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Kastellskolan

Fakta om Kastellskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Kastellskolan under hösten 2017. Detta beslut avser huvudmannens samlade ansvarstagande för utbildningen inom skolformen fritidshem. Kastellskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 28 november 2017 och den 30 november 2017.

Kastellskolans huvudman är Kastellskolans ideella förening där årsstämman väljer en styrelse för att representera föreningen. Skolan ligger centralt i Härnösand och delar till viss del lokaler med Kristinaskolan. Kastellskolan omfattar fritidshem samt elever i grundskola från förskoleklass till årskurs 9. Föreningen bedriver även förskola. En rektor leder och ansvarar för fritidshemmets och skolans verksamhet. Läsåret 2017/18 har fritidshemmet 70 inskrivna elever. Det finns 22 elever i förskoleklass och 178 elever i grundskolan.

Måluppfyllelse

Någon officiell statistik för måluppfyllelsen i fritidshem finns inte att tillgå. Kastellskolans ideella förening saknar en uppföljning av måluppfyllelsen avseende de nationella målen för utbildningen i fritidshem.